

Papia Ibru Amiñ do Mandabi

But piso gen

Papia on namin da mandagit uñun díma nandamañ. Mani on papia mandagit amín uñun Juda amín dakon Piñkop gawak imim silih morap ae telagi papianikon gen morap ton uñun pakyansi nandisak amín kinda da mandagit yañ nandamañ.

Papia on Juda amín kabi kinda Yesu yolyol amín dagawit uñun do mandagit, nido Yesu yipmañek tobil sanbek sanbek kalipmikon ae kik do nandawit. Do pañpulugañek Yesu díma yipmañ detni do mandagit. Papia on da nandan gadatni pañteban anjek Piñkop da Yesu Kristo obakon da pi madep agit uñun do yosok. Kristo kalon dagin Piñkop dakon anjek bamisi uñun nolisak.

On papia da yo madep kapbi do yosok. 1) Yesu uñun Piñkop dakon Monjisi. Yesu miktimon egipgut bisapmon jigi ae tepmiyo madepsi pagit, yañ anjek uñun kosiron da miñat aminyo dakon pañpulugok amini dagagit (2.10). Do Yesu da kombi amín morap kalip egipgwit unjun yapmañ mudosok, ae anjelo ae Moses yo kisi yapmañdak. 2) Piñkop da iyi Yesu mukwa sogok amín dagok dagogi miñi egipjak do manjigit, ae Yesu da Juda amín dakon mukwa sogok amini yapmañ mudosok. 3) Yesu uñun mukwa sogok amín dakon mibiltok amín Kwen Kokup egisak, anjek nandan gadan imni amín yokwikon ban tagi timitjak. Piñkop gawak imim dakon silih do Moses dakon gen teban

da yagit, uŋun Yesu da yo bamı don asak uŋun dakon tıłak banj awit.

On papia da miňat aminyo dakon nandań gadat panťeban ak do yosok. Do Israel aminon nandań gadatni tebaisi amin kalip egipgwit dakon gen morapmı toŋ (kilapmı 11). Yanj yosok, jiġi morapmı noman tań damdań, mani nandań gadatji tebai abidań wigeč kimot ani. Yesu pakyansi siňtań kanek anpakni yolek jiġi tepmiyo pabiń yopni do yosok.

*Piŋkop dakon Monji da gen niyisak
(Kilapmı 1-2)*

Yesu Kristo uŋun Piŋkop dakon Monji

¹ Kalipsigwan Piŋkop da kombi amini paňtagap aban bisap morapmı ae kosit mibili mibilikon da geni yoyinban babiknin da nandawit.

² Mani abisok mibi bisap ekwamańon Piŋkop da geni Monjikon da niyigit. Monji uŋun da yo morap timitjak do manjigit, ae uŋun da kisiron da miktım gat ae kundukon yo morap toŋ gat wasan yopgut.

³ Monji da Piŋkop dakon tilim gilgwani gat tenťenosok. Iyi uŋun Piŋkop yombemsi asak. Geni tapmımı toŋ uŋun da miktım gat ae kundu gat joňikban tebai tomal. Uŋun da amin dakon yokwini sugarń paňmilip aban kilegisi awit, aŋakwa Kwen Kokupmon Piŋkop Kila Amin Madep Wikwisi da aminsi tet do yikgit.

Piŋkop Monji da anjelo yapmaňdak

4 Dat da Monji do man īmgut ūjun wukwisi, ūjun da aŋelo dakon mani yapmaŋ mudosok, do Monji ūjun da aŋelo dakon wukwisi ni egisak.

5 Ūjun yanſi nandaman̄, nido Piŋkop da Monji yan̄ iyiḡit:

“Gak Monjino. Abisok nak Datgo dagosot.”

Ae k̄nda gat yan̄ iyiḡit:

“Nak da Datni egapbo ūjun da Monjino egipjak.”
Piŋkop da aŋelo k̄nda do gen yan̄ dimasi iyiḡit.

6 Ae Piŋkop da Monji mibiltoḡi mikt̄mon yabegek yan̄ yaḡit:

“Piŋkop dakon aŋelo k̄si morap da gawak imin̄ kimotni.”

7 Piŋkop da aŋelo do gen k̄nda yan̄ yaḡit:

“Ūjun da aŋeloni aban m̄irim dagoŋ.”

Ūjun da oman amini aban mileŋasip dagoŋ.”

8 Mani Monji do yan̄ yaḡit:

“Piŋkop, gak kila amin madep toktok teban egi aŋaŋ kikdisal.

Gak da aŋpak kilegik̄on da amin kabigo kilan̄ akdisal.

9 Gak aŋpak kilegi do galak taŋek aŋpak yokwi do dima galak tosol.

Yan̄ asal do nak Piŋkopgo da man madep gamiŋek bit nelak son̄ gabu kisik kisikgo da madepsi asak.

Asi, man madepgo da notgo dakon man yapmaŋ mudosok.”

10 Piŋkop da Monji aeni yan̄ iyiḡit:

1:4: Pil 2.9   **1:5:** 2Sa 7.14; 1KAG 17.13; Kap 2.7; Ya 13.33   **1:6:**

GT 32.43; Ro 8.29   **1:7:** Kap 104.4   **1:8:** Kap 45.6-7   **1:10:** Kap 102.25-27

“Amin Tagi, kalipsigwan yo morap dima altanjakwa
gak da on miktim dakon joñitni wasagil da
tebaisi tosok.

Ae kundukon yo morap tonj uñun kisitgo da
wasagit.

11 Kundu gat miktim gat wagil tasik tokdamal,
mani gak toktok teban egipdisal.

Uñun imal girañi da yanç pasıldamal.

12 Uñun gak da yalin yitnan yanç gironjtdisal.
Gak da amin da imal kulabik añ, uñuden ku-
labik akdisal.

Mani gak kulabik dima asal, ae gak dakon
bisap mudok mudogi mini.”

13 Kalip Piñkop da Monji yanç iyigit:

“Gak nak da amin tet do yigaki wiñi uwalgo yopbo
piñbigo egipni.”

Mani ni bisapmon añelo kinda do Piñkop da gen
uñuden kinda yagıt? Dımasi!

14 Añelo uñun oman amin gin. Uñun wup, Piñkop
da miñat aminyo yokwikon banj timitdisak uñun
pañpulugoni do yabekdak.

2

*Piñkop da nin yokwikon banj timikgit uñun yo
madepsi*

¹ Piñkop dakon Monji man madep pagit, do gen
nandagimañ uñun nandak nandakninan da tebai
abidañek guramik kimotneñ. Gen uñun guramit do
alek tañek di diwalik piqwam.

² Kalip babiknin Piñkop da gen yoyık do añelo da
gen kagakon da gen bamisi yoyigit, do amin morap

gen uñun iragek abin yipgwit, uñun anpak yokwi awit uñun da arípmón tomni yokwisi tímíkgwit.

³ Piñkop da nin yokwikon banj timit do pi agit uñun yo madepsi, do nin Piñkop da pi agit uñun do nandano yo ísalí asak kanj, kosit nianjon da yokwi dakon kobogi yapnen? Nin da arípmi díma.

Mibiltok Amin Taginin Yesu da iyí nin yokwikon banj timit do yan teñteñagit. Anjakwan geni nadawit amin da yan niyiwit, "Gen uñun bamisi gin."

⁴ Ae Piñkop da tilak mibili mibili, ae yo masí masími, wasok tapmími ton mibili mibili gat agit. Ae iyí da galaktogon Telagi Wup dakon but galak dakon yo mibili mibili kokwinik yomgut. Yo morap uñun agit da Monji dakon gen uñun bamisi yan nolinjan komanj.

Yokwikon Banj Timit Timit Aminin dakon gen

⁵ Ae egip egip kalugi egipdamanj do yomañ uñun anjelo da kila ani do Piñkop da díma yan mudanj yomgut.

⁶ Piñkop da papiakon tímí kindakon amin kinda da yan yagít:

"Piñkop, amín uñun nianjen banj uñun do nandak nandak anjegísal?

Amin uñun yo ísalí.

Gak nido kilani anjegísal?

⁷ Gak da amín yopbi bisap pisípmisok anjelo dakon piñbini egipgwit.

Gak da amín panjenagek tilim gat ae man madep gat yomgul.

⁸ Gak da yo morap nin dakon piñbi egipni do yan mudanj nimgul."

Uñun da yo morap kílani ani do yan yosok, do yo kinda ísal díma tosak, yo kíisisi kílani ani. Mani abísok yo morap píndatno kílani díma aŋ, yo diwari dakon kílani baŋ gin aŋ.

9 Mani nin Yesu komanj. Piŋkop da bísap písipmísok yípban aŋelo dakon piŋbini egípgut. Mani Piŋkop da nandaŋ yawotni do aŋek Yesu yabekban miŋat amin morap dakon tamo abidaŋek tepmi madepsi paŋek kímakgit, do Piŋkop da aŋenagek tilim gílgwani tagisi gat ae man madep gat ímgut.

10 Piŋkop uñun yo morap dakon ami, ae uñun da yo morap wasagit. Uñun monjí gwayoni morapmi tímik paŋki yopban Kwen Kokup tagisi egípní do nandagit. Yan nandagit do Yesu yípban tepmi pagít, aŋek tepmi uñun pagít do aŋek uñun da miŋat aminyo dakon yokwikon baŋ timit timit amini tagisi ae mibiltok amini dagagit. Piŋkop da yan aban kílek tagít.

11 Yesu gat, ae miŋat aminyo paŋmílip aban telagi awit amin kabí gat uñun Datni kalonjí kinda gin. Yan do aŋek “not” yan yoyík do mayagi díma nandísak.

12 Uñun yan yagít:
“Nak da gak dakon man madep notnokon yan teŋteŋoken.”

Piŋkop gawak ím do muwutni bísapmon gak dakon man uñun da binapmon yan aŋkísiken.”

13 Ae yan yagít:
“Egíp egípno Piŋkopmon tosok yanjsi nandaken.”

Ae kînda gat yaŋ yagit:
 “Koki, nak Piŋkop da monjî
 gwayoni namgut nak uŋjun gat oni ekwamaŋ.”

Yesu nin paŋpulugok do amin dagagit

¹⁴ Piŋkop dakon monjî gwayoni uŋjun giptim ae yawiniyo ton, uŋjun aminsi gin, do Yesu uŋjun kisi amin dagagit. Aŋek miŋat aminyo kimot yomisak dakon tapmim taŋ imisak amin Sunduk, uŋjun aŋupbal ak do aŋek kimakgit.

¹⁵ Miŋat aminyo kimot do pasolgoŋ, aŋek miktimon ekwaŋ bisap morap kimot da pasol yoban dam tebangwan yaŋ ekwaŋ. Mani Yesu uŋjun dam teban yipmaŋ detni do aŋek kimakgit.

¹⁶ Asisi, Yesu aŋelo paŋpulugok do aŋek pi uŋjun dîma agit. Uŋjun Abraham dakon babikni paŋpulugok do aŋek pi uŋjun agit.

¹⁷ Do yo morapmon iyi dakon notni yombemsi dagaŋek bupmikon da, ae pi agak tagisikon da mukwa sogok amin dakon mibiltok amini dagagit. Do Piŋkop dakon gen guramigek yokwi wiririt pi tagisi aŋ kimokdok, ae bupmîni madepsi.

¹⁸ Paŋkilit noman taŋ iba iyi tepmi pagit, do miŋat aminyo paŋkilit noman taŋ yoba tagi paŋpulugosak.

**Yesu dakon man madep da Moses
 dakon man madep yapmaŋdak**
(Kilapmi 3.1-4.13)

3

¹ Yanđo, telagi not kabì, Piňkop Kwen Kokup egisak uñun da jiyo kisi yan damisak. Ji Yesu do pakyañsi nandani. Uñun Yabekbi ae Mukwa Sogok Mibiltok Amìn, nin da nandan gadañ imiñek mani do yan teñteñok aman amìn uñun.

² Piňkop da pi uñun iban kalip Moses da miñat aminyo Piňkop dakon yut madep da yan agakwa pini tagisi aňek miñat aminyoni pañpulugagit, uñudeñ gin Yesu yo kisi Piňkop dakon pi tagisi agit.

³ Mani, nandamanj, yut awaldak amìn dakon man da yut dakon man yapmañdak. Do Piňkop da Yesu do man madep imgut uñun da Moses dakon man madep yapmañdak.

⁴ Yut morap kaloj kaloj amìn da awalgwit, mani Piňkop da yo morap wasagit.

⁵ Moses uñun Piňkop dakon oman amini egipgut, egek Piňkop dakon gen guramik kimagek Piňkop da yutnon pi agit. Uñun Piňkop da yo don yan teñteñosak uñundakon yan teñteñok amìn egipgut.

⁶ Mani Kristo Piňkop dakon Monji da miñat aminyo Piňkop dakon yut ekwanj uñun kilani asak dakon pi tañ imisak. Aňek Piňkop dakon gen guramik kimagek pi uñun asak. Bisapmi bisapmi nin pasol pasoli mini nandan gadat tebaisi aňek Amìn Tagi da yo tagisi añ nimdisak uñun do jomjom aneñ kañ, ninyo kisi Piňkop dakon yutni ekwamañ.

Gen pabiñ yopmañgañ amìn yik yawot dima ak-day

⁷ Yan do aňek Telagi Wup da yan yosok:

- “Ji abisok Piñkop dakon gen nandani kañ,
⁸ kalip babikji da kwen wígik awit bisapmon geni
 abiñ yípgwit, uñudeñ ji but teban díma ani.
⁹ Uñun miktim amín díma ekwañ timon nak
 aŋkewalgwit.
 Aŋek bilik 40 da arípmón pi tapmími tonj agím
 uñun kawit.
¹⁰ Yañ aba uñun miñat amínyo do butjapsi nan-
 danek yañ yagím,
 ‘Butnikon da nak díma nolgañ.
 Bisapmí bisapmí kosit yípmañ yomgum uñun
 si yapmañgañ.’
¹¹ Do butjap nandanek yañ teban tok aŋek yañ
 yoyigím,
 ‘Asisi, ji nak dakon yík yawot kokupgwan
 dimasi pígiñi.’”
¹² Not kabí, ji kañ kimotni. Not kinda ji da
 binapmon nandak nandak yokwi dí nandanek
 nandan gadatni yípmañ degek Piñkop egíp egípmí
 tonj manji dí iaban.
¹³ Bisap miñi abisok gin ekwamañ, do gildari
 gildari ji kalon kalon pañmuwukbi diwarí do gen
 tagisi bañ yoyini, aŋek buri pañteban ani. Aŋpak
 yokwi da jikon kinda aŋkewalban but teban dí
 aban.
¹⁴ Nin Piñkop wasaŋek nandan gadan ímgumañ
 bisapmon, nandan gadat tebaisi agímañ. Nan-
 dan gadatnin aŋteban aŋapno teban tañakwan wígi
 kimotneñ dakon bisapmon wígisak kañ, nin Kristo
 dakon notnisi egípdaman.
- ¹⁵ Ji mama gen do díma íñtoni. Gen uñun yañ:

“Ji abisok Piňkop dakon gen nandani kaň, kalip babikji da kwen wiġik awit bisapmon geni abin yipgwit, uñudej but teban dīma ani.”

16 Namın amin da kalip Piňkop dakon gen nandajek kwen wiġik aŋek geni abin yipgwit? Miňat aminyo Moses da tímikban Isip yipmaň opgwit uñun dagin aŋpak uñun awit.

17 Ae Piňkop da namın do bilač 40 da arıp butjap nandaj yomgut? Miňat aminyo yokwi aŋek kimakgwit aŋakwa giptimni miktım kibiri amin da arıpmi dīma egipmi miktımon tawit amın uñun do butjap nandagit.

18 Piňkop da namın amin kabı da yik yawot kokupmon arıpmi dīma kini do gen tebaisi yaň aŋteban agit? Miňat aminyo geni abin yipgwit uñun dogin agit.

19 Do nandamaň, miňat aminyo uñun Piňkop dīma nandaj gadaň iimgwit, mibili yaň do aŋek yik yawot kokupnikon dīma kini do yagıt.

4

Piňkop dakon miňat aminyo da yik yawot kokup abidokdaň

1 Piňkop da nin tímik yik yawot kokupmon paŋkik do yaň teban tok agit. Do nin si pasalek kaň kimotneň, Piňkop da jikon amin kinda uñun kokupmon arıpmi dīma kikdisak yaň kinda di kaňban.

2 Kalip Israel amin da nandawit, uñudej għin ninyo Gen Bin Tagħiġi nandagħi ma. Mani isal nandawit, aŋek Piňkop gen do dīma nandaj

gadawit. Do Gen Bin Tagisi uñun nandawit da dima pañpulugagit.

³ Mani miñat aminyo nin Piñkop nandañ gadañ imamañ nin nipban yik yawot kokupnigwan piñwamañ. Kalip Piñkop da kokup uñun do nandanek gen yanagagit:

“Do nak butjap nandanek yan teban tok añek yan yoyigim,

‘Asisi, ji nak dakon yik yawot kokupgwan dimasi pigini.’”

Mani kalipsigwan Piñkop da yo morap wasagit bisapmon pi morapni kisi an mudanek yik yawot kokupni kisi añnoman agit.

⁴ Piñkop da papiakon timi kindakon gildat 7 do yanagagit:

“Piñkop da gildat 7 non pi morap añ mudagit pindakgit, añek uñun gildaron yik yawot agit.”

⁵ Ae gen uñun mibiltok kamañ uñun da yan yosok, “Uñun nak dakon yik yawot kokupgwan dimasi pigikdan.”

⁶ Uñun da yan nolisak, Piñkop dakon yik yawot kokup uñun tosok, mani amín diwarí uñungwan dima pigiwit, nido uñun amín kabí kalip Gen Bin Tagisi nandawit, mani geni abin yipgwit.

⁷ Yan do añek Piñkop da yik yawot kokupnikon pigik dakon gildat kinda yipmañek uñun gildat do “Abisok” yanagagit. Kalipsigwan babiknin gen kiriñit añek kimakgwit da donsi Dewit dakon gen dulumon da yanagagit. Gen on do kili yamañ, uñun yan:

“Abisok ji nak Piňkop dakon gen nandani kaň, but teban díma ani.”

8 Kalip Josua da yík yawot kokup yomgut tam, Piňkop da bísap kíndakon don yom do díma yaňban.

9 Do nin nandamaň, Piňkop dakon miňat amínyo yík yawot taň yomísak. Üňun Sabat yík yawot bísap yombem.

10 Do yík yawot kokupgwan pígisak amin uňun kalip Piňkop da pi wasíp aňek yík yawot agít, uňudeň gin pini yípmajek yík yawot asak.

11 Do nin yík yawot kokupgwan pígič do pi tebaisi aneň. Kalip gen pabiň yop aňpak awit uňudeň amin kínda gen pabiň yop aňek yík yawot díma di abidaňban.

12 Nido Piňkop gen uňun egip egípmi tonj, ae tapmímni madep. Geni uňun tepmisi, ae emat agak siba geni teri teri tonj uňun yapmanýdak. Gen uňun da amin yaban mikgwansi pígisak. Pígek amin gat ae wup gat yaman pídosok, ae kídat dakon sanbek gat ae wuk gat kísi yaman pídosok, do nin dakon nandak nandak gat ae butnin dakon galaktok morap gat uňun pakyansı nandaň mudosok.

13 Piňkop da yo morap wasagít, uňun kíndasok Piňkop da dabilon arípmi díma pasili. Yo morap kísi pisanbisi ae nomansi Piňkop da dabilon tonj. Ae Piňkop da yaňban nin aňpak morap agiman gat pi morap agiman uňun dakon mibili iyin mudok-damaň.

Yesu uŋun mukwa sogok dakon mibiltok aminin

(Kilapmi 4.14-10.39)

*Yesu Kwen Kokupmon egek sajbek sajbek kalugi
dakon Mukwa Sogok dakon Mibiltok Amiñ egisak*

14 Nin anjak morap agimañ uŋun Piŋkop iyin mudokdamanj, do nin Yesu nandañ gadañ imin kimatneñ. Yesu uŋun Mukwa Sogok Mibiltok Aminin egisak, uŋun Kwen Kokupgwansi wígigit. Uŋun Yesu uŋun Piŋkop dakon Monji. Do nin nandañ gadatnin uŋun yaŋ tenṭeňok amaŋ uŋun tebaisi abidoneñ.

15 Mukwa Sogok Mibiltok Aminin uŋun da nin do bupmi nandajek nin tapmimnин madep díma uŋun nandisak. Nido paŋkewal morap ninon noman toŋ uŋun Yesu yo kisi noman taŋ imgwit, mani yokwi díma agit.

16 Do nin jiġinin toŋ bisapmon bisit anek pasol pasoli mini Piŋkop da kila amin madep yityit tamonikon kineñ. Uŋun nandañ yawot aminsi, uŋun da bupmi ae nandañ yawok nimihék nin tagi paŋpulugosak.

5

1 Mukwa sogok dakon mibiltok amin dakon mibili uŋun yaŋ. Piŋkop da amin kında abidañ miŋat aminyo dakon binap amini egipjak do manjisak. Uŋun Piŋkop do but galak dakon yo mibili mibili imim gat ae yokwi wiririt dakon paret mibili mibili agak dakon pi banj asak.

² Iyi miktim amin nin yombem tapmimni madep dima, do amin nandak nandakni mini ae Piñkop dakon kosit yipman dekgañ amin anjak yawori an yomisak.

³ Uñun tapmimni madep dima do miñat aminyo gat ae iyi dakon yokwini kisi mudoni do paret asak.

⁴ Amin kinda da galak toknikon “Nak man madep pañek mukwa sogok dakon mibiltok amin egipben” yan aripmi dima yosak. Kalip Piñkop da Aron yan imgut uñudeñ Piñkop da amin kinda yan iminjakwan pi uñun abidosok.

⁵ Ae Kristo kisi, iyi dakon man awigek mukwa sogok amin dakon mibiltok amin dima dagagit. Piñkop da iyi uñun pi asak do manjigit. Piñkop da yan iyigit:

“Gak Monjino. Abisok nak Datgo dagosot.”

⁶ Ae timi kindakon Piñkop da yan yosok:
“Gak mukwa sogok amin toktogi egipbi.

Gak mukwa sogok amin Melkisedek yombem.”

⁷ Yesu miktimon egipgut bisapmon, Piñkop do bisit agit. Uñun nandagit, Piñkop da kimoron nañ aripmi tagi abidosak yan nandagit, do bisit tebaisi agit, ae madepsi yan tidañek kunam morapmi takgit. Uñun iyi do nandaban piñjakwan Piñkop gawak iminiek egipgut, do Piñkop da bisitni nandañ imgut.

⁸ Yesu uñun Piñkop dakon Monji egipgut, mani tepmi pagit uñun da Piñkop dakon galaktok yolyol dakon anjak iyin dekgit.

9 Tepmi pañek Piñkop da pi imgut uñun aŋ mudanek amín morap geni guramíkgañ uñun yokwini wirírik yomiñek egip egip teban yomyom amíni dagagit.

10 Ae Piñkop da Yesu manjiñek yaŋ yagıt, “Gak mukwa sogok amín dakon mibiltok amín kínda Melkisedek yombem egíppbi.”

Nin amin moniŋ da tilagon díma egípnęŋ

11 Yesu mukwa sogok amín dakon mibiltok amínin dakon geni morapmí toŋ. Nin uñun do dayík do nandamanj. Mani nandak nandakji yo tepmi timit timit da aríp díma, do nin gen uñun dakon mibili ji dolik do aŋtidok amaj.

12 Ji paŋmuukbi bisap dubak kílisi awit. Ji da amín diwari Piñkop gen do yoyiñdet pi tagi agagi, mani díma. Ji nandak nandak do wadak wadak aŋ, do amín di da aeni Piñkop gen dakon gen madep madep uñun dayiñdetni kaŋ tagi. Ji jap tebai noknok da aríp díma. Ji mum noknok da tilak sigin ekwaŋ.

13 Nin nandamanj, mum baŋgiŋ noŋ amín uñun amín moniŋ. Aŋpak kilegi uñun niaŋ uñun díma nandaŋ.

14 Mani jap tebai uñun amín madep kili abi dakon. Uñuden amín bisap morapmí aŋpak jit da tagi ae jit da yokwi uñun paŋkilígek kili kokwinikgwit, do abisok tagisi nandaŋ pisan mudanj.

6

Nin si teban taŋ egek Piñkop da yo tagi aŋnimjak do jomjom aneŋ

1-2 Do nin kalip Kristo dakon gen niyiñdet abi uñun doğin díma yoneñ. Nin yañ gin sigin aneñ kañ, nin yut dakon gwak bisap morapmi mañek yut díma witjamañ da yañ asak. Do nin sañbeñek gen yañ banj gin díma yoneñ: but tobil añek añpak morap kimot pañalon añ uñun manji yomyom dakon gen, ae Piñkop nandañ gadañ imim dakon gen, ae telagi pakbi sogok dakon gen mibili mibili, ae kisit amín da kwenon wutjik dakon gen, ae amín kimakbi kimoron da pídokdañ dakon gen, ae nin morap kisi Piñkop da kokwin añek kobogi dagok dagogı mini abídokdamañ, uñun dakon gen. Uñuden gen banjın díma tímik egipneñ. Nin amín madep kili abi dakon yoyiñdet banj aneñ.

3 Piñkop da yañ tagi aneñ do nandisak kañ, tagi aneñ.

4-6 Amin díwari Piñkop da teñteñini yoban gen bami kili abídawit, ae Kwen Kokup dakon but galak yo uñun kili añkiligek nandawit, ae Telagi Wup uñun kili abídawit. Uñun Piñkop gen añkiligek uñun yo tagisi yañ kili nandawit, ae Piñkop da wasanjek Amin Kila Asak dakon tapmim kañek uñun yo tagisi yañ kili nandawit. Uñuden amín yok-wikon mañek Piñkop manji imni kañ, tobil abiñek but tobil asak dakon kosit mini. Añpak uñun asak da, iyı Piñkop dakon Monji tilak kindapmon aeni añaçdak. Uñun amín da jığılık yañ imni yañ do tilak kindapmon aeni awigi añaçdak.

7 Nandani, nak tilak kinda aben. Bisap morapmi sîkak mosok, añaçwan miktım da sîkak abidañek pi awit amín pañpuluganek jap tagisi pañalon añ yomjak kañ, Piñkop da on miktım do yo tagisi asak.

8 Mani miktim da nap keli ton ae joŋ yokwi baŋ gin paŋalon asak kaŋ, miktim uŋjun yokwi. Do bísap dubak díma Piŋkop da yokwi tosak dosi yokdisak. Aŋakwan kíndap da soŋban pasildisak.

9 Notnonisi, nin miŋat amínyo Piŋkop manji īmaŋ amin do yomaŋ, mani nandamaŋ, ji jígi uŋjuden díma timitdaŋ. Piŋkop da ji paŋpulugaŋek yokwikon baŋ tímikgit.

10 Piŋkop uŋjun kokwin agakni uŋjun kilegisi, do ji da pi tagisi awit uŋjun do díma iŋtokdisak. Ji Piŋkop but dasi galak tanj īmiŋek uŋjun da panthagap aban miŋat amini paŋpulugawit. Ae yaŋ gín sigin aŋ.

11 Ji morap da pi tebaisi yaŋ gín sigin anjkimagakwa wígi mibi bísapmon wígisak dosi nandamaŋ. Yaŋ ani kaŋ, nandaŋ gadatji abidaŋ kimagek Piŋkop da yo tagisi aŋnim do yagít ae uŋjun do nandaŋ teban taŋek jomjom aŋ uŋjun abídokdaŋsi.

12 Díma kurak toni do nandamaŋ. Nandaŋ gadat aŋ kimagek Piŋkop da yo nim do yaŋ teban tok agít uŋjun tímít do but yaworon da jomjom aŋ amin dakon aŋpak baŋ yol do nandamaŋ.

Piŋkop dakon yaŋ teban tokni do tebaisi nandaŋ gadaneŋ

13 Kalip Piŋkop da Abraham yaŋ teban tok aŋiŋgut bísapmon, amin kínda da Piŋkop yap-maŋek uŋjun da wukwisi do uŋjun da manon da geni arípmi díma aŋteban asak. Yaŋ do aŋek Piŋkop da iyí da manon da gen yaŋ aŋteban aŋek yaŋ yagít:

14 “Asisi yosot, gak do yo tagisi aŋ gamiŋek babikgo dakon gwakni paŋpulugoko morapmisi ak-darj.”

15 Iyiŋban Abraham butni yawori taŋakwan jomjom aŋek don Piŋkop da yo morap im do yaŋ teban tok agit uŋun timikgit.

16 Gen paŋteban agak dakon aŋpak uŋun yaŋ. Amin kında da manon gen yaŋ aŋteban aŋ kaŋ, uŋun amin wukwisi ae iyi yapmaŋdak yaŋ yolisak. Amin kında gen yaŋ aŋteban ak asak kaŋ, uŋun da geni aŋteban aŋakwan amin geni abiŋ yiŋ do nandayin amin dakon gen kositni sopmaŋ yomisak.

17 Kosit yaŋ tosok do kalip Piŋkop da Abraham dakon miŋat amin kabini nin do yo tagisi aŋ nim do yaŋ teban tok aŋ nimgut. Ae nandak nandakni kulabik dima asak yaŋ nomansi nolik do aŋek iyi dakon gen aŋteban ak do gen yaŋ aŋteban agit.

18 Do gen bamori tomal, uŋun Piŋkop dakon yaŋ teban tokni gat, ae gen yaŋ aŋteban agit on gat. Uŋun bamot kulabik arıpmi dima anjil, nido Piŋkop da top dimasi yosak. Do miŋat aminyo pasal kiŋ Piŋkop da kapmatjok pasılgiŋaŋ nin Piŋkop dakon yaŋ teban tokni uŋun do nandaŋek butnin paŋteban aŋ kimagek Piŋkop da yo uŋun nim do yaŋ teban tok agit uŋun do jomjom anej.

19 Uŋun jomjom da egip egipnin dakon teban tok tagisi ae tebaisi, kirat madep tap wakga tebai abidosok uŋun yombem. Kirat uŋun imal madep telagi yut dakon burı telagisisi sopmaŋdak uŋun yapmaŋek yutgwan wigisak.

20 Yesu da mibiltaj niminiek nin paŋpulugok do

uŋjungwan kili wigigit. Uŋjun mukwa sogok amin dakon mibiltok amin daganek dagok dagogi mini egi wigikdisak. Uŋjun Melkisedek yombem.

7

Melkisedek uŋjun man madepni toŋ

¹ Melkisedek uŋjun Salem kokup pap dakon kila amin madepni, ae Piŋkop Wukwisi dakon mukwa sogok amini egipgut. Abraham da emat aŋek kila amin madep dapmaŋek kokupmon apgut bisapmon, Melkisedek da kosiron domdom aŋek gisam imgut.

² İmijakwan Abraham da emaron yo morap tı̄mikgit uŋjun kokwin aban kabi 10 aŋakwan uŋodon baŋ kabi kinda Melkisedek do imgut. Melkisedek dakon man dakon mibili uŋjun yan: “aŋpak kilegi dakon kila amin madep.” Ae uŋjun Salem kokup pap dakon kila amin madep kisi, uŋjun dakon mibili uŋjun yan: “but yawot aŋpak dakon kila amin madep.”

³ Melkisedek meŋi ae datniyo dakon but pisoni dima mandabi, ae babikni kabi yo kisi dakon but pisoni mini. Meŋi da aŋalagit bisap mini ae ni gildaron kimakgit dakon bisapni mini. Uŋjun Piŋkop dakon Monji da yan egipgut. Uŋjun mukwa sogok toktogisi egisak.

⁴ Babiknin mibiltogı Abraham da yo tagi tagi morap emaron tı̄mikgit uŋjun kokwin aban kabi 10 aŋakwan uŋodon baŋ kabi kinda Melkisedek do imgut. Do yanſi nandamaŋ, Melkisedek uŋjun man madepni toŋ!

5 Moses dakon gen teban da yan yosok, Israel amin yo kabini kokwinikba kabi 10 aŋakwa uŋudon ban kabi kinda Liwai amin kabikon mukwa sogok pi tímíkgaŋ amin do yomni. Israel amin uŋun Liwai dakon notni, ae uŋun Abraham dakon monjini kisi, mani Israel amin da yo kabini taŋ yoman uŋun dakon kabi kinda notni uŋun do yomaŋ.

6 Melkisedek Liwai da kabikon da díma altagit. Mani Abraham dakon yo kabini dakon kabi kinda tímígek Piŋkop dakon yan teban tok tímíkgit amin Abraham do gisam imgut.

7 Ae nin pakyansi nandamaŋ, gisam yomísak amin uŋun amin madep aŋakwan gisam timíkdak amin uŋun piŋbini egisak.

8 Mukwa sogok amin da Israel amin dakon yoni kabi kinda tímík tímík aŋ, uŋun amin kimot do gín ekwaŋ. Mani Melkisedek, Abraham dakon yoni kabi kinda tímíkgit amin, uŋun Piŋkop dakon papia da sigin egisak yan yosok.

9-10 Melkisedek Abraham gat domdom agimal bisapmon Liwai Israel amin dakon yo tímít tímít amin uŋun babikni Abraham da yawikon egipgut, do nin yan tagi yoneŋ, Abraham da Melkisedek do yo imgut bisapmon Liwai da imgut yan asak.

Mukwa sogok amin mibiltogi kalugi da mukwa sogok kalipmi yapmaŋ mudosok

11 Kalip Israel miŋat aminyo gen teban abidawit, ae uŋun gen teban da yan yosok, Liwai amin kabí uŋun mukwa sogok pi ani. Mani, Liwai dakon mukwa sogok pini da miŋat aminyo arípmi tagi paŋmiliŋ agagi kan, mibili nido Piŋkop da mukwa

sogok amin kinda don yabekgit, ujun Melkisedek yombem, ae ujun Aron yombem dima?

12 Ae mukwa sogok amin kulabik ani kaŋ, gen teban yo kisi kulabik agagi.

13 Piŋkop da mukwa sogok amin don yabekgit amin, ujun Israel amin kabı ɻwakŋwari kindakon altagit. Ae ujun da kabikon amin kinda kalip altakon mukwa sogok pi kinda dima agit.

14 Nin nandamanj, Amın Taginin Juda da kabikon da altagit, ae Moses da ujun amin kabı dakon amin da mukwa sogok amin egipni do gen kinda dima yagit.

15 Do mukwa sogok kalugı ujun altak ujun Melkisedek yombem, ae yaŋsi nandano p̄isosak, ujun da Liwai kabikon mukwa sogok amin yapmanj mudosok.

16 Amın d̄iwari ujun mukwa sogok amin dagawit, nido ujun Liwai kabikon nani. Mani ujun mukwa sogok amin dagagit, nido egip egipni ujun tapmimi tonjsi, ae yo kinda da aripmi dima aŋtasik agagi.

17 Piŋkop gen da ujun do yaŋ yosok:
“Gak da mukwa sogok amin dagok dagogi mini egipdisal.

Gak mukwa sogok amin Melkisedek yombem.”

18 Gen teban kalipmi ujun Liwai amin dagin mukwa sogok amin dagoni ujun Piŋkop da kili wiririk mudagit, nido gen teban ujun tapmimi mini ae ujun da nin aripmi dima paŋpulugogi.

19 Gen teban da yo kinda aŋmiliп aban tagisisi dima agit. Yaŋdo, Piŋkop da kosit ɻwakŋwari kinda w̄tdalban p̄isagit uŋun tagisisi ae gen teban yapmaŋdak, ae uŋun kosiron da Piŋkop da kapmatjok tagi kineŋ yaŋsi nandaŋ teban tanjek jomjom aman.

20 Ae Piŋkop da uŋun mukwa sogok amin manjigit bisapmon, uŋun gen yan aŋteban aŋek manjigit. Mukwa sogok kalipmi do yan dima agit.

21 Mani, Piŋkop da gen yan aŋteban aŋakwan Yesu mukwa sogok amin dagagit. Piŋkop dakon papia da yan yosok:

“Amin Tagi da gen kili yan aŋteban agit,
‘Gak mukwa sogok dagok dagogi mini egipbi.’
Ae geni uŋun kulabik dimasi asak.”

22 Piŋkop yan yagit, do nin nandamaŋ, Yesu da saŋbek saŋbek kalugi uŋun aŋteban asak, ae saŋbek saŋbek kalugi uŋun wagil tagisisi ae saŋbek saŋbek kalipmi yapmaŋdak.

23 Kalip amin morapmi da mukwa sogok amin dagawit, nido uŋun kimakgwit, aŋek mukwa sogok amin toktogi aripmi dima egipmi.

24 Mani Yesu da dagok dagogi mini egisak. Uŋun mukwa sogok pi dagok dagogi mini do abidagit.

25 Do miŋat aminyo uŋun da manon Piŋkop da kapmatjok kini uŋun bisapmi bisapmi yokwikon ban tagi timiŋjak, nido uŋun dagok dagogi mini egisak, aŋek Piŋkop da paŋpulugosak do bisit aŋegisak.

26 Mukwa sogok mibiltok amin uñuden da nin tagisi panpulugosak. Uñun telagi egisak, ae gulusuñni kinda díma tan imisak, ae Piñkop da dabilon gwaljigí minisi. Uñun Piñkop da yokwi pakpak da dubagikon kwensi ason Kwen Kokup yiþgut da egisak.

27 Mukwa sogok dakon mibiltok amin kalipmi uñun gildarı gildarı mukwa soñ soñ awit. Mibiltok iyí dakon yokwini mudoni dakon mukwa sowit, anek don miñat aminyo dakon yokwini mudoni dakon mukwa sowit. Mani Yesu pi yan díma asak. Uñun bisap kalongin iyí dakon egip egipni wagil parekgit.

28 Gen teban da mukwa sogok amin dakon mibiltok amin miktim amin tapmimni madep díma amin bañ manjigít. Mani gen teban da manjikon Piñkop da gen yan anteban anek Monji manjigít. Uñun Monji uñun wagil tagisisi, ae uñun dagok dagogi miñi egipdisak.

8

Yesu Kwen Kokup mukwa sogok amin dakon mibiltok amin egisak

1 Gen uñun yomanj dakon mibili uñun yan: Nin mukwa sogok amin dakon mibiltok amin tagisi uñuden aminin egisak. Uñun Kwen Kokupmon Kila Amin Madep Wikwisi egisak uñun dakon kila amin madep yityit tamokon kisiri aminsi tet do kili yikgit.

2 Uñjun Piñkop dakon pi Kwen Kokup telagi yutnon asak. Yut uñjun Amìn Tagì dakon yut bamisi, uñjun da iyì agit, amìn da dìma awit.

3 Mukwa sogok dakon mibiltok amìn morap Piñkop do but galak yo pañki pañki aŋ, ae mukwa sogok dakon pi uñjun tanj yomisak. Do Mukwa Sogok dakon Mibiltok Amìnин uñjunyo kisi mukwa sosaksi.

4 Uñjun miktimon egisak tam, mukwa sogok amìn arıpmi dìma ekwan. Nido, miktimon mukwa sogok amìn kili ekwaŋ. Uñjun gen teban yolek Piñkop do but galak dakon yo mibili mibili īmaŋ.

5 Uñjun mukwa sogok pi uñjun telagi yut miktimon tosok uñjudon aŋ. Telagi yut uñjun telagi yut bamisi Kwen Kokup tosok uñjun dakon tìlakni ae wupmigìn. Moses da īmal naŋ telagi yut awal do agit bisapmon Piñkop da yaŋ iyigit:

“Gak īmal yut dakon yo morap aki bisapmon,
pakyaŋsi kaŋ kímagek wupmi kabapmon
goligim uñjun naŋsi yolek abi.”

6 Mani abisok Kristo mukwa sogok pi abidagit uñjun da mukwa sogok amìn dìwari dakon pi yapmaŋ mudosok. Nido, uñjun binap amìn egek saňbek saňbek kalugi aŋteban asak, ae saňbek saňbek uñjun da saňbek saňbek kalipmi yapmaŋdak. Ae saňbek saňbek kalugi da yo nim do yaŋ teban tok asak uñjun da saňbek saňbek kalipmi da yo nim do yaŋ teban tok agit uñjun yapmaŋdak.

*Saňbek saňbek kalugi da saňbek saňbek kalipmi
yapmaŋdak*

7 Nandani. Sanbek sanbek kalipmi uñun wagil tagisi tam, Piñkop da sanbek sanbek kalugi aripmi dima aban.

8 Mani, Piñkop da miñat aminyo dakon gulusuñni pindagek yan yagıt:

“Amin Tagı da yan yosok,

‘Nandani, bisap kinda apdisak, nak uñun bisapmon Israel amin kabi gat ae Juda amin kabi gat sanbek sanbek kalugi aben.

9 Sanbek sanbek uñun kalip Isip miktimon babikni kisitnikon da timik pañapgum bisapmon sanbek sanbek agim uñudeñ dima aben.

Nido nak da sanbek sanbek agim dakon gen dima guramikgwit, do nak da manji yomgum.

10 Mani sanbek sanbek kalugi nak da Israel miñat aminyo gat akdisat, uñun yan:

Nak da gen teban morapno nandak nadaknikon yopdisat, anek geno butnikon mandakdisat.

Anek nak da Piñkopni egapbo, uñun nak dakon miñat amin kabi egipdañ.

11 Ae uñun bisapmon amin da notni gat ae peni padik padikni yo yoyin degek “Ji Amin Tagi nandañ imni” yan dima yokdañ.

Nido kisi morap nak nandañ namdañ gin.

Uñun amin ısalı bo ae man madepni toñ uñun nandañ namdañ gin.

12 Nak da yokwini wirirk yomıñek, ae sanbejek dima nandaken.”

13 Piñkop da sanbek sanbek kalugi do yanek, uñun da yan nolisak, sanbek sanbek mibiltogi uñun kalipmi

dagak. Ae yo kalipmi dagajek si pasil do aŋ, uŋun bisap pisipmisok gin tokdaŋ, aŋek wagil pasildan.

9

Piŋkop gawak imim dakon siliп dakon gen teban kalipmi

¹ Saŋbek saŋbek mibiltogi uŋun Piŋkop gawak imim dakon siliп dakon gen tebani taŋ imgwit, ae on miktimon Telagi Yut kinda tagit.

² Uŋun Telagi Yut uŋun imal baŋ yut kabəŋ kinda yut burı bamori yaŋ witjìwit. Yut burı mibiltogikon tenṭenji yopyop tamo gat, ae bret yopyop tamo gat, ae telagi bret gat uŋun da tawit. Uŋun yut burı do Yut Burı Telagi yaŋ yawit.

³ Aŋek Yut Burı Telagi da pomon imal madepsi kinda abisiŋba magit. Aŋek imal uŋun da manjigwan yut burı kinda tagit uŋun Yut Burı Telagisi yaŋ yawit.

⁴ Yo sorja kibaŋi tagisi aŋ dakon alta wasawit uŋun gol baŋ kwenikon witjìwit uŋun yutgwan tagit. Ae Saŋbek Saŋbek Kinam wasaŋek gol baŋ kwenikon wutjìwit uŋunyo kisi tagit. Ae uŋun tamo tımgwan yo yaŋ tawit: kwoba moniŋ gol baŋ wasaŋbi uŋungwan tagit, uŋun kwobagwan mana* tawit, ae uŋun tamogwan Aron dakon win kırıŋni kalip gugı wugit, ae tip bamot Piŋkop da saŋbek saŋbek dakon gen mandagit uŋungwan tawit.

⁵ Ae aŋelo serabim bamori dakon wupmi amin da wasawit da uŋun Saŋbek Saŋbek Kinam uŋun

9:1: TP 25.23–26.30   **9:3:** TP 26.31–33   **9:4:** TP 16.33; 25.10–16;

30.1–6; IDT 17.8–11; GT 10.3–5   * **9:4:** Mana uŋun jap kinda Moses da bisapmon Piŋkop da yopban piŋba Israel amin da nawit.   **9:5:** TP 25.18–22

da kwenon yikgimal. Uñun bamot dakon piri da kinam dakon gapmi aنجонгам anjil do wasawit. Anjelo bamot uñun Piňkop uñudon egisak dakon tilak. Mani, abisok uñun yo morap dakon mibili do aripmi dima yoken.

6 Yo morap yan da aripmon wasanek mukwa sogok amin gildari gildari telagi yut dakon yut buri mibiltogi do wigeck pini awit.

7 Arjakwa mukwa sogok amin dakon mibiltok amin uñun kalon dagin Yut Burı Telagisi do wigigit. Bilagi bilagi kosit kalon wigi wigi agit. Ae ısal dima wigigit. Uñun yawi timik pawigigit. Anek uñun yawi ban iyı dakon yokwini gat ae miňat aminyo da dima nandanek gulusun awit dakon yokwini wiririt do paret agit.

8 Uñun anpagon Telagi Wup da yan nolisak, telagi yut uñun sigin tagit bisapmon, Yut Burı Telagisigwan wigineň dakon kosit dima pisagit.

9 Uñun yo morap da abisok yan nolisak, mukwa sogok amin da Piňkop do but galak dakon jap iman ae bit kilapyo ban mukwa soň iman, mani uñun da Piňkop gawak iman amin dakon but aripmi dima paňmiliп asak, ae nin amin kilegisi yan aripmi dima nandakdan.

10 Gen teban uñun da jap ae pakbi, ae pakbi soňba Piňkop da dabilon kilek toni dakon silip mibili mibili do yosok. Uñun giptim dakon yo dogin yosok, do yo uñun da Piňkop da dabilon nin aripmi dima paňmiliп aban kilek toneň. Piňkop da gen teban on miňat aminyo da yolakwa wigi sanbek sanbek kalugi noman tokdisak dakon bisapmon

wigisak do gen teban on yomgut.

Yesu iyi dakon yawini nañ paret agit

11 Mani abisok Kristo kili apgut da yo tagisi noman tawit da toñ uñun dakon Mukwa Sogok Mibiltok Amini egisak. Uñun telagi imal yut wagil tagisi ae telagi imal yut kalipmi yapmañdak uñjungwan kili wigigit. Amin da yut uñun díma awalgwit. Uñun on miktím dakon yo díma.

12 Ae Kristo meme bo ae bulmakau moniñ dakon yawi banj timigek uñun Yut Burí Telagisigwan díma wigigit. Uñun iyi dakon yawi nañ timigek telagi yutgwan bisap kalon kinda gin wigigit. Añek nin yokwikon banj yumañ nañban egip egip dagok dagogi mini do amin agiman.

13 Sañbek sañbek kalipmikon miñat aminyo Piñkop da dabilon garak aba mukwa sogok amin da meme gat ae bulmakau wili dakon yawi, ae bulmakau miñat sonba son pasilgañ dakon abilakni uñun banj timigek uñun miñat aminyokon tagal yomgwit. Uñun Piñkop da dabilon gwaljigi mini egipni do añek yanç awit.

14 Mani Kristo dakon yawi da uñun yapmañdak. Kristo uñun gulusuñ kinda agit dakon diwariñi kinda dimasi tanj imgut. Ae Wup egip egip teban egisak uñun da tapmimon iyi dakon egip egipni nañ paret agit, do yawini giptimnin banjin pañmilip aban gwaljigi mini díma amañ. Mani uñun añañpakanin yokwi morap nin kimoron pañkwañ uñun dakon diwari wiririkban pasilakwa nin Piñkop da dabilon gwaljigi minisi ekwamañ yançsi

nandamañ. Do nin Piñkop egip egipmi toñ dakon pi tagi aneñ.

Kristo dakon yawi da sañbek sañbek kalugi añteban asak

¹⁵ Mibili yan do añek Yesu uñun sañbek sañbek kalugi dakon binap amín egisak. Uñun miñat amínyo sañbek sañbek mibiltogí sigin tagit bisapmon yokwi awit dakon diwari wiririt do añek kímagek miñat amínyo dakon egip egipni yumañ nagit. Do miñat amín morap Piñkop da yan yomisak, uñun da Piñkop da kalip monji gwayoni do gisamni dagok dagogi míni yom do yagit uñun tímítandan.

¹⁶ Amín kinda don kimot do añek, yo kabini namín da tímítjak yan dakon but piso papia kinda mandisak. Añek kimotjak bisapmon monji uñun papia yolek dat da yo kabí manjiñ imgut uñun tímít do nandisak kañ, mibiltok datni asi kímakgit amín da yan nandanjawa yo kabini tagi tímítjak.

¹⁷ Amín uñun kimokdok kañ, but piso gen uñun pini toñ asak. Mani but piso mandagit amín egisak kañ, but piso mandagit uñun ísal tosok.

¹⁸ Uñun da tilak Piñkop da sañbek sañbek mibiltogí agit uñun añteban ak do yawi tagalgwit.

¹⁹ Moses da gen teban morap miñat amínyo do yoyiñ mudanek bulmakau moniñ gat ae meme gat dakon yawini tímik pakbi gat iktagilgit. Añek isop kindap dakon kiliñi nap gami ban wabi uñun sipsip danĝwan ban wasanbi uñun yawikon sibigít. Añek abidañ awilakwan yawi dakon mumumi

da Piñkop dakon gen teban papia ae miñat amín morap da kwenon mawit.

20 Añek yan yagít:

“Yawi on Piñkop da sañbek sañbek uñun yolnisi do yagít uñun añteban asak.”

21 Ae uñudej gin Moses da telagi ímal yut gat ae Piñkop gawak ímím dakon yo morap toñ uñudon yawi pawílakwan mawit.

22 Asi, gen tebanon yawi kalon dagin yo morapmi aban gwaljigi míni añ. Ae yo kínda añaakba kimagakwan yawini díma mosak kañ, Piñkop da miñat amín dakon yokwini díma yopmañ yomísak.

Kristo da yokwi wiririt do iyí nañ paret agít

23 Telagi ímal yut gat yo morapni gat uñun yo Kwen Kokup toñ dakon wupmi gin. Uñun yo dañgwi toñ dakon yawini tímigek uñudon tagalba Piñkop da dabilon gwaljigi míni awit. Mani, yo Kwen Kokup nani pañtelak ak do paret wagil tagisi yo dañgwi toñ yapmañdak uñun bañ awit. Yan díma awit tam díma telak tañbam. Do uñun agagisi awit.

24 Nin nandamañ, Kristo uñun telagi yut amín kisit da awalbi ae Piñkop dakon telagi yut bamisi dakon wupmi gin asak uñungwan díma wigigit. Uñun Piñkop da kapmatsisok altañ noman tañek nin pañpulugok do añek Kwen Kokupsi wigigit.

25 Biliñgi biliñgi mukwa sogok amín dakon mibiltok amín mukwa sok do yawi tímigek Yut Burí Telagisi uñungwan wigigit. Ae yawi uñun tímikgit uñun iyí dakon yawi díma. Mani Yesu

uŋun Kwen Kokup iyí naŋ paret do wigigit, ae uŋun bisap morapmí díma agít.

²⁶ Yaŋ bisap morapmí asak tam, uŋun tepmí morapmí sigin paŋ aŋaŋ kisak, uŋun Piŋkop da yo morap wasan̄ban noman tawiron da wiŋ abisok bisapmon wiſagon tepmí sigin paban. Mani díma. Abisok mibi bisapmon Kristo bisap kalon̄si kínda miktimon piŋek yokwi wirirít do iyí naŋ paregek kímakgit.

²⁷ Amin morap kísi bisap kalon̄gin kí magek don gen pikon atdaŋ.

²⁸ Uŋudeŋ gin, Kristo miŋat aminyo morapmí dakon yokwini dakon jígini timit do aŋek bisap kalon̄ kindagin iyinaŋ paregek kí makgit. Ae bisap kínda gat don apdisak, mani uŋun bisapmon yokwi wirirít do díma apdisak. Miŋat aminyo uŋun do jomjom aŋ amín yokwikon ban̄ timit do apdisak.

10

Mukwa sogok kalipmí da yokwi arípmí díma wirirítjak

¹ Moses dakon gen teban uŋun yo tagisi don noman tokdaŋ dakon wupmí gin, uŋun bamí díma. Do gen teban yolek bilagi bilagi mukwa soŋ soŋ awit, mani gen teban da miŋat aminyo telagi yutnon aban uŋun paŋmilip aban tagisisi arípmí díma ani.

² Mukwa sogok uŋuden da miŋat aminyo paŋmilip aban tagisisi aŋ tam, mukwa sogok di gat saŋbenek díma abam. Mukwa sogok da miŋat aminyo telagi yutnon apgwit uŋun wagil paŋmilip

aban gwaljigi mini kili awit tam, butnikon da suŋ agimaŋ dakon gulusuŋnin uŋun sigin taŋ niman yan dima nandabam.

³ Mani dima. Biliŋgi biliŋgi mukwa uŋun soŋek yokwini do sigin nandaŋ,

⁴ nido bulmakau wili gat ae meme gat dakon yawini da yokwi arıpmi dimasi wiririri.

⁵ Yaŋ do aŋek Kristo miktimon apgut bisapmon yan yagıt:

“Gak amın da yo daŋgwi toŋ baŋ dapmaŋ mukwa soŋek paret ani do dima galak tagıl.

Mani gak da giptimno naŋ aŋnoman agıl.

⁶ Mukwa sogok dakon yo kındapmon wagıl soson gat ae yokwi wiriririt dakon mukwa soson uŋun kisi do gak dima galak tagıl.

⁷ Do nak yan yagım, ‘Piŋkop, nak gak dakon galaktok yol do kili abit.

Uŋun nak do papiakon kili mandabi.’”

⁸ Mibiltok Kristo da gen teban da paret ani do yosok uŋun do yan yagıt, “Gak amın da yo daŋgwi toŋ baŋ dapmaŋ mukwa soŋek paret ani do dima galak tagıl, ae mukwa sogok dakon yo kındapmon wagıl soson gat ae yokwi wiriririt dakon mukwa soson uŋun kisi do gak dima galak tagıl.” (Mani Moses dakon gen teban da anisi do yosok.)

⁹ Ae saŋbenek yan yagıt, “Nak gak dakon galaktok yol do kili abit.” Uŋun do aŋek saŋbek saŋbek kalugi anteban ak do aŋek saŋbek saŋbek kalipmi wiririkdak.

¹⁰ Yesu Kristo Piŋkop dakon galaktok yolek giptimni naŋ paregek bisap kalon kimakgit. Yan

anek panjulugagit da nin iyı dakon telagi miňat amin kabi ekwamaň.

Yesu da paret agit uňun da yokwi tagi wírirítjak

11 Saňbek saňbek kalipmi da bisapmon mukwa sogok amin morap gıldarı gıldarı agek pini aň aň awit. Uňun mukwa kalon naň gin bisap morapmi son son awit, ae uňun da yokwi arıpmi dima wíririri.

12 Mani, Kristo da paret kalonisi kinda gin agit, ae uňun paret bisap dagok dagogi mini taň aňaň kikdisak. Yaň aň mudanek Piňkop da amin tet do yiňgit.

13 Yigeck Piňkop da uwalni kandap mibılnikon yopban geni guramitni do jomjom aňegisak.

14 Nido uňun iyinaň bisap kalon paregek panjuluganban miňat aminyo iyı dakon telagi miňat amin kabi dagon. Ae uňun da aban gwaljigi minisi awit, ae yaň gin toktogisi egi aňaň kikdaň.

15 Uňun dakon mibili Telagi Wup kisi da nin do yaň teňteňok asak. Mibiltok yaň yosok:

16 “Amin Tagi da yaň yosok,

‘Saňbek saňbek kalugi nak da don uňun gat aben uňun yaň. Nak da gen tebano but-nikon yopdisat, anek gen teban dakon geni nandak nandaknikon mandakdisat.’”

17 Ae don gen uňun saňbenek yaň yosok:

“Nak da yokwini gat ae gen teban iragek yo yokwi aň do wagil iňtoken.”

18 Ae Piňkop da yokwi kili wíriríkgit, do yokwi wírirít dakon mukwa soni dakon pi mini.

Nin nandaŋ gadat aŋ kimagek Piŋkop da kapmatjok kineŋ

19 Yaŋdo, not kabī, Yesu dakon yawini da yokwinin kili wiririk mudagit, do nin pasol pasoli mīni Yut Burī Telagisi uŋjungwan tagi wigineŋ.

20 Nin uŋjun yutgwan kosit kalugi egip egipmīton uŋodon da tagi wigineŋ. Kosit uŋjun Yesu da iyī dakon giptim paregek wītdalgit, uŋjun Telagi Yut Dakon Burī Telagisi dakon yoma kaga do imal madep abisiŋba magit uŋjun wītdalek wigigit.

21 Nin Mukwa Sogok dakon Mibiltok Amīnin egisak. Uŋjun wukwisi ae Piŋkop dakon miŋat amīn kabī morap kīlani asak.

22 Uŋjun da anpak yokwi agīmaŋ dakon gulusuŋnin wiririkgit, do Piŋkop da dabilon gwaljigi mīni da ekwamanj, yaŋsi nandaneŋ do yawini nin dakon buron tagalgit. Aŋek giptimnīn pakbi jīmjīmī mīnisi naŋ sugagit. Yaŋsi agit do butninon anpak toptopmī morap ton uŋjun wiririk mudoneŋ, aŋek Piŋkop do nandaŋ gadaŋ iŋiŋ kimagek uŋjun da kapmatsisok kineŋ.

23 Nin nandaŋ gadatnin gat ae yo tagisi do nandaŋ teban taŋek jomjom aŋek ekwamanj uŋjun do yan teŋteŋok amāŋ do nandaŋ gadatnin tebaisi abidaŋek but bamot dimasi aneŋ. Nido, yo morap Piŋkop da ak do yan teban tok agit, uŋjun asisi akdisaksi.

24 Nin kalonj kalonj Piŋkop dakon miŋat amīnyo diwari do nandaŋek paŋtagap ano amīn do but dasi galak taŋ yomni, aŋek anpak tagisi aŋ yomni. Nin uŋjun do nandak nandak aneŋ.

25 Ae Piŋkop dakon miŋat amīnyo nin amin dīwari da aŋ unjudeŋ muwut muwutnin dīma yipmaŋ detneŋ. Ji nandaŋ, Kristo dakon abap bisapni kili abiŋek kapmat tosok, do nin kalon kalon amin dīwari dakon but paŋteban ak do pi madepsi aneŋ.

Nin Piŋkop dakon Monji manji dima imneŋ

26 Nandani, nin gen bamī kili nandaŋ pīsagimāŋ, aŋek don si nandaŋ mudanek yokwi da aŋpagon aŋipneŋ kaŋ, yokwi uŋun wiririt dakon mukwa sogok kīnda gat dīmasi tosok.

27 Nin yaŋon da egiŋneŋ kaŋ, pasol pasol madepsi aŋek gen pi madep dakon gildat gat ae kīndap tedepmī madepsi Piŋkop dakon uwalni wagil son yomdīsak uŋun do jomjom akdamaŋ.

28 Kalip, amin kīnda Moses dakon gen teban irakgit, anjakwan amin bamori bo kapbi da kaŋek sun ak dakon yankwok awit kaŋ, uŋun amin do bupmī dīma nandaŋ imgwit. Kila amin da miŋat amīnyo yoyiŋba si anjakba kīmakgit.

29 Do ji Piŋkop dakon Monji do nandaba yo isali asak amin do niaŋsi nandaŋ? Uŋun amin jīgi madepsi pakdan. Kristo dakon yawi da saŋbek saŋbek kalugi anjeban asak, uŋun da paŋmiliŋ aban uŋun amin Piŋkop dakon amīnsi dagawit aŋek telagisi egiŋgwit. Mani, abisok uŋun amin da aba yawi yo isalisi asak. Aŋek nandaŋ yawot dakon Wup do arjpak yokwisi an iman.

30 Nin nandamaŋ, Piŋkop da yaŋ yagıt:

“Yokwi dakon kobogi yomyom uŋun nak dakon pi.
Nak da kobogi aŋyomdisat.”

Ae saŋbeŋek yaŋ yagıt:

“Amin Tagi da miŋat amini dakon aŋpakni
gen pikon kokwin aŋek kobogi yokwi
yomdisak.”

31 Asi, nin Piŋkop egip egipmi toŋ dakon Monji
manji imneŋ kaŋ, Piŋkop da kobogi yokwisi
nimdisak do pasol pasol madepsi aneŋ.

Nin nandan gadaron tebaisi atneŋ

32 Ji aesi kalip Piŋkop dakon tenṭenj abidawit
bisap uŋun do nandani. Uŋun bisapmon jigi
tepmiyo madepsi pawit, mani ji tebaisi akgwit.

33 Bisap diwari miŋat aminyo da dabilon depba
agakwa jigilak yaŋ damiŋek yo yokwi aŋ damg-
wit. Ae ji bisap diwari jigi uŋuden pawit amin gat
gadanek paŋpulugawit.

34 Ae dam tebanon yopba egipgwit amin uŋun
do bupmi nandan yomgwit. Ae amin da yo
kabisi gwayewit bisapmon, ji kisik kisik aŋek yum
piŋdakgwit, nido yaŋ nandawit, yo bamisi taŋ
nimisak gin, uŋun dagok dagogi mini taŋ aŋan
kiķdisak.

35 Ji jigi kalip pawit uŋun do nandanek nandan
gadatji tebai uŋun dima yipmaŋ detni. Nandan
gadat tebai aŋ dakon tomni madepsi Piŋkop da
damdisak.

36 Tebaisi ak kimatni, yaŋ aŋek Piŋkop dakon
galaktok tagi yolni. Aŋek kalip Piŋkop da yo tagisi
dam do yaŋ teban tok agit uŋun tagi timitni.

³⁷ Tebaisi atni, nido Piñkop gen papia da yanj yosok:

“Asi, bisap dubak dima, amin uñun apdisak kili uñunjok apdisak.

Ae tepmisi apdisak.

³⁸ Nak dakon amino kilegisi uñun nandañ gadaron egipdisak.

Mani duwalik pigisak kañ, tagi dima nandañ iben.”

³⁹ Mani nin duwalik pígek pasilneñ dakon amin dima. Nin nandañ gadat aňek egip egip teban abidonen dakon miňat aminyo da ekwamanj.

Nandañ gadat dakon mibili

(Kilapmi 11-13)

11

Piñkop do nandañ gadañ imiňek tebaisi atneñ

¹ Nandañ gadat dakon mibili uñun yanj. Nin pakyaňsi yaňsi nandamanj, yo tagi morap Piñkop da nim do yanj teban tok agit uñun timit do nandañ teban taňek jomjom aňek ekwamanj uñun asi timitdamaň yaňsi nandamanj. Ae dabil da yo uñun dima pindakgamanj, uñun yo morap uñun ton yaňsi nandamanj.

² Kalip amin nandañ gadat awit, aba Piñkop da anpakni do but galaksi nandagit.

³ Nin nandañ gadat amaň do yaňsi nandamanj, Piñkop miktim gat ae kundukon yo morap ton uñun yanban genikon da noman tawit. Do yo

morap abisok dabıl da pindakgamaŋ, uŋun yo amin da dıma pındarı barŋ wasagıt.

Abel, Enok, ae Noa yo da Piŋkop do nandaŋ gadat awit

⁴ Abel Piŋkop do nandaŋ gadat aŋek mukwa soŋ iŋgut. Aban Piŋkop da Abel dakon mukwa do galak tagıt. Mani Ken dakon mukwa do dıma galak tagıt. Abel uŋun nandaŋ gadat agıt, mibili yan do aŋek Piŋkop da but galak dakon yo Abel da iŋgut uŋun do galak tajek amin kilegi yan iyigit. Abel kiliši kimakgit, mani nandaŋ gadatni uŋun da nin sigin yan teŋteŋen nimisak.

⁵ Enok Piŋkop do nandaŋ gadat agıt. Aban anpakni do tagisi nandagit, do dıma kimagakwan Piŋkop da abidaŋ aŋan Kwen Kokup wígigit. Amin da wiſiŋek dıma kawit, nido Piŋkop da kili abıdagıt.

⁶ Mani, nandaŋ gadatni mīni amin, Piŋkop da uŋun amin do nandaban tagi dıma asak. Nido, Piŋkop da kapmatjok kik do nandısaŋ amin, uŋun Piŋkop egisak yanſi nandaŋ gadaŋ kimokdok, ae amin Piŋkop wusik do pi aŋ amin uŋun Piŋkop da yo tagisi aŋ yomisak yan nandaŋ gadaŋ kimokdok.

⁷ Piŋkop da Noa yo don noman tokdaŋ uŋun dakon but piso gen iyigit. Iyinban yo uŋun Noa da dıma pindakgit, mani Piŋkop dakon gen nandaŋ gadaŋek tap wakga kinda wasagıt. Aŋek iyi gat ae gwakni gat uŋun tap wakgakon wígek dıma tasık tawit. Uŋun nandaŋ gadatnikon da, Noa da miktım amin morap diwari gulusuŋ awit uŋun paŋteŋen agıt.

Abraham gat Sara gat nandaŋ gadat ag̃imat

8 Abraham Piŋkop do nandaŋ gadat ag̃it, do Piŋkop da yañ īmgut b̃isapmon Abraham Piŋkop dakon gen guramikgit. Uŋun kokupni yipmaŋ degek Piŋkop da mikt̃im kında iban iyi dakon mikt̃im dagosak do nandagit uŋudon kig̃it. Abraham dukwan kikeŋ uŋun d̃ima nandagit, mani nandaŋ gadat anek kig̃it.

9 Uŋun nandaŋ gadat anek kiŋ Piŋkop da mikt̃im īm do yag̃it uŋudon yik̃git. Anek uŋun mikt̃imon waŋga amin da yañ īmal yutnon yik̃git. Ae Aisak gat Jekop gat kisi īmal yutnon yik̃imal, uŋun amin do Piŋkop da mikt̃im uŋun yom do yañ teban tok ag̃it.

10 Abraham yañ ag̃it nido nandaŋ gadat anek kokup pap toktogisi uŋudon don eg̃ipbeŋ yañ nandagit. Piŋkop da kokup pap uŋun niaŋ wasogi uŋun iyi nandaŋ mudanek wasagit.

11 Abraham gat Sara gat monji paŋalak b̃isap kili yapgumal, mani nandaŋ gadat anek monji paŋalanjil dakon tapmim pag̃imal. Sara nandaŋ gadat anek yañ nandagit, “Piŋkop da yañ teban tok ag̃it, ae uŋun da gen bam̃i g̃in yosok.”

12 Do amin kalon uŋun amin pelaŋsi anek si kimot do ag̃it b̃isapmon monji morapmisi dakon datni dagagit. Babikni uŋun ireŋ tanjek kundukon gik̃ toñ ae tap kidipmiŋon niroman toñ morapmisi, amin da ar̃ipmi d̃ima manjiri awit.

13 Uŋun miŋat amin morap uŋun nandaŋ gadat anek egi wig̃i kimot awit. On mikt̃imon eg̃ipgwit

bisapmon yo tagisi Piňkop da yom do yan teban tok agit uňun díma tímíkgwit, isal nandan gadaron da dubagikon píndagek but galak nandawit. Uňun iyí do nin miktím ɻwakı̑waríkon amin yombem da amin da miktímon bisap pisipmisok ekwamañ yan yawit.

14 Yan yon amin uňun iyí dakon miktím wišan yan nandamañ.

15 Miktím yípmánek apgwit uňun dogin nandanek egipgwit tam tobil kokup egipgwiron tagí kwam.

16 Mani miktímní kalipmi uňun yapmaňek miktím wagíl tagisisi uňudon egip do galak tawit, miktím uňun Kwen Kokup. Uňun amin da Piňkop do, “Gak nin dakon Piňkop,” yan iyinjakwa Piňkop mayagi díma pasak, nido uňun amin do kokup pap kinda kili aňoman agit da tosok.

17-18 Piňkop da Abraham do yan teban tok aňek yan iyigít:

“Aisagon da babikgo altokdañ.”

Mani Piňkop da Abraham aňkewalek monji aňak mukwa sosak do iyinban monji kaloní Piňkop do īmgut.

19 Abraham yan nandagit, “Aisak kimotjak kaň, Piňkop da tagi aban pidosak.” Yanşı nandagit, do monji kimoron naň abidagit yan asak.

Aisak, Jekop, ae Josepyo da Piňkop nandan gadan īmgwit

20 Aisak nandan gadat aňek Jekop gat Iso gat do gisam yomgut. Aňek yo don noman tan yomdan uňun do yoyigít.

21 Jekop nandan̄ gadat an̄ek si kimot do an̄ek Josep dakon monji bamot do ḡisam yomgut. An̄ek busuñni wiñ kirin̄ni da diwarikon wiñjiek Piñkop gawak im̄gut.

22 Josep nandan̄ gadat an̄ek si kimot do an̄ek yaḡit “Israel amin̄ don Isip mikt̄im yipmañek kikdañ.” Yan̄ yan̄ek don kimakban iyi dakon kidari tim̄igek niañ ani uñun do yoyiḡit.

Moses nandan̄ gadat aḡit

23 Moses dakon meñi datniyo nandan̄ gadat aḡimal. Do Moses altañban kanek kapbi arñkisibiḡimal, nido monji uñun wagil taḡisi kinda kaḡimal, ae kila amin̄ madep dakon gen teban kirin̄it do pasol pasol dima aḡimal.

24 Moses nandan̄ gadat an̄ek tagan̄ek amin̄ madep aḡit bisapmon amin̄ da kila amin̄ madep Pero dakon gwi dakon monji yan̄ iyini do dimasi galak taḡit.

25 Uñun Piñkop dakon miñat amin̄ kab̄i gat jiñi kalon̄i paneñ yan̄ nandagit. Yokwi dakon an̄pak an̄ek bisap pisipmisok kisik kisik ak do dima nandagit.

26 Yan̄ nandagit, Kristo dakon man do mayaktok pakeñ kañ, uñun da Isip dakon yoni taḡisi morap uñun yapmañdak. Yan̄ nandagit nido Piñkop da tomni do yo taḡisi im̄disak uñun do nandan̄ek eḡipgut.

27 Moses nandan̄ gadat an̄ek Isip mikt̄im yipmañek kiḡit. Kila amin̄ madep da japmi nandan̄ im̄gut, mani Moses uñun do dima pasalgit. Piñkop

pasili egisak uñun Moses da dabil da yan kagıt do tebaisi akgit.

28 Uñun nandaŋ gadat anek Yapyap Bilak madep-mon Israel amin yoyiŋban sipsip dapgwit. Anek anjelo da Israel amin dakon monji mibiltogikon igayikjok kında dıma ani yan do sipsip dakon yawi banj yoma domon sowit.

Israel amin morapmi nandaŋ gadat tebaisi awit

29 Israel amin nandaŋ gadat anek Tap Gami pudanek miktım kibri timon yan kıwit. Mani Isip amin kiŋ tap pudok do anek pakbi naŋ kimakgwit.

30 Israel amin nandaŋ gadat anek Jeriko kokup pap aŋgwasıñakwa gildat 7 kabi agit. Anakwa tip dam madep tuwil kigit.

31 Kosit oba miŋat Reap nandaŋ gadat anek amin paŋman ak amin bamot paŋpuluganek pabidaŋban yutnikon wigiwit. Do Piŋkop dakon gen dıma guramikgwit amin gat kisi dıma kimakgwit.

32 Bisap pisipmi do ni gen banj sanbeŋek dayikeŋ? Gideon, ae Barak, ae Samson, ae Jepta, ae Dewit, ae Samuel, ae kombi amin morap do dayikeŋ kaŋ bisap aripmi dıma.

33 Uñun amin nandaŋ gadat anek diwari da kila amin madep morapmi dakon emat amini pabiŋ yopgwit. Uñun amin anpak kilegikon da amin kila anek Piŋkop da yo yom do yan teban tok agit uñun timikgwit. Ae laion dakon gen kagani sopgwit.

11:28: TP 12.21-30   **11:29:** TP 14.21-31   **11:30:** Jos 6.12-21

11:31: Jos 2.1-21; 6.21-25; Jem 2.25   **11:32:** GK 6.11-8.32; 4.6-5.31; 11.1-12.7; 13.2-16.31; 1Sa 16.1-1KA 2.11; 1Sa 1.1-25.1

11:33: Dan 6.1-27

34 Uñun amin da mileñ asip madepsi sogit uñun aba kimakgit. Ae emat agak siba pañpekwalakwa dima dapgwit. Uñun amin tapmimni mini, mani don tapmim pawit. Uñun emat amin tebaisi daganek miktim ñwakñwari dakon emat amin kabini yolba pasal kiwit.

35 Amin kimakbi aeni pidanþba meni da timikgwit.

Mani nandan gadat amin diwari uwal da dam tebanon yopmañek giptimi obisi pañupbal awit. Mani Piñkop manji iminiek pulugañ kik do dima nandawit, nido yan nandawit, kimotnen kañ kimoron da pidanek egip egip wagil tagisi abidokdamañ yan nandawit.

36 Ae uwal da diwari jigilak gen yoyiniek baljawit, ae diwari nap teban ban pañteban aňek dam tebanon yopgwit.

37 Diwari tipbañ dapgwit, ae diwari ilik dagok ban giptimi ilik daganba tim bamot awit, ae diwari emat agak siba ban dapba kimakgwit. Uñun amin diwari sipsip ae meme gipbañ pañek agipgwit. Uñun giptim dakon yo do wadañakwa amin da jigi yominek aňpak yokwi anyomgwit.

38 Yan aba miktim kibiri amin da aripmi dima egipmi ae kabapgwan binap agek gopbat ae gapmagwan egi egi awit. Uñun nandan gadat amin da miktim amin diwari yapman mudanek amin wukwisi ae tagisi awit.

39 Uñun miňat amin morapyo nandan gadat awit do aňek Piñkop da miňat aminyo tagisi yan nandan

yomgut. Mani miktimon egek Piňkop da yo yom do yan̄ teban tok agit uñun d̄ima tim̄kgwit,

⁴⁰ nido kalip Piňkop da yo wagil tagisi nin kisi da t̄imitnej do nandañ kokwin kili agit. Kalip egipgwit amin gat ae nin gat kisi bisap kalon̄ gwaljiḡi minisi egipnej do nandagit.

12

Nin Yesu pakyansi kan̄ek nandañ gadan̄ imnej

¹ Uñun nandañ gadat minjat aminyo kalip egipgwit uñun gikwem da yan̄ nin pañgwasin̄ek nindañ. Yanđo, nin yo morap pabin̄ nip do aŋ uñun yopmañ mudan̄ek yokwi nin bañgaldak uñun pañ dagonen̄. An̄ek tim̄tim yan̄ek d̄ima yawogek Piňkop da napbi gwapbo aneñ do yaḡit uñudon agipneñ.

² Yesu uñun nandañ gadatnin dakon wasok wasok ae wasip, do dabılñin Yesukon ḡin tañakwan kan̄ek egipneñ. Uñun don kisik kisik madepsi egipdisat yan̄ nandañek tilak kindap dakon mayagi do nandaba kik d̄ima an̄ek tepmi pañek kimakgit, da abisok Piňkop dakon kila amin madep yityit tamo da am̄in tet do yıldak.

Piňkop da nin pañkilek ak do jiḡi nimisak

³ Ji pakyansi nandani. Yokwi pakpak amin da Yesu aŋpak yokwisi aŋ iminjakwa tebaisi akgit. Ji uñun do nandañek tapmim yawot d̄ima ani, ae butji d̄ima yawotjak.

⁴ Asi, ji yokwi uñun pabik do emat madepsi awit, mani emat aŋakwa yawisi kinda d̄ima mawit, don mokdañ.

5 Ae Piñkop da ji dakon but pañteban asak do gen yagıt uñun kili iñtawit, ma? Ji monjinoni yan dayinék yan yagıt:

“Monjino, Amin Tagı da gak anjkilek ak do jigi gaban kañ, uñun do yo ısalı yan dıma nandaki, ae gen tebai gayinban uñun do tapmimgo dıma mosak.

6 Nido, Amin Tagı da amın morap but dasi galak tañ yomisak uñun pañkilek ak do jigi yomisak, ae amın morap monjinoni yan yoyinék timikdak uñun si baljosok.”

7 Ji tebaisi agakwa Piñkop da ji pañkilek ak do jigi damjak. Dat kinda da monji anjkilek ak do asak unjudeñ gin Piñkop da jikon yan gin asak. Namin monji kinda datni da dıma anjkilek asak?

8 Piñkop da monjini kisi morap pañkilek asak. Ae dıma pañkilek asak kañ, monjinisi dıma ekwañ. Kañ ji gwamda yombem da ekwañ.

9 Ae miktimon datnin do nandani. Uñun da nin pañkilek ak do jigi nimijakwa nandano wukwan yomgumanj. Yan agimañ do wupnин dakon Datni da nin pañkilek asak bisapmon uñun do madepsi gawak imiñek egip egip abidoneensi.

10 Miktimon datnin da bisap pisipmisok iyı da nadak nandak da arıpmón nin pañkilek awit. Mani Piñkop da iyı telagi egisak do ninyo kisi yan gin telagi egipneñ do anjek nin pañpuluganek pañkilek asak.

11 Dat da nin pañkilek ak do jigi nimisak bisapmon nin kisik kisik dıma amanj, nin butjik pamanj. Mani

don paŋkilek agit dakon bamı komaŋ, uŋun anŋak kilegiſi gat ae but yawot gat nimisak.

Nin tapmim paŋek tebaisi atneŋ

12 Yaŋdo, kisitji alek taŋbi uŋun paŋenagek pi ani, ae ɻawakji tapmimi mĩni paŋteban anŋek

13 “kosit kilegikon agipni.”

Yan ani kaŋ, kandapji wagıl dıma yokwi tokdaŋ, aeni kilek tokdaŋ.

14 Amin morap gat yawori egip do pi tebaisi ani. Ae telagisi egipni. Telagi dıma egipni amın uŋun Amın Tagı dıma kokdaŋ.

15 Pakyaŋsi kaŋ kimotoŋi. Jikon da kında maŋek Piŋkop dakon nandaŋ yawotni di yipmaŋ dekban. Ae jikon da kında kındap iſipmi da yan kwanjek yokwi paŋalon aŋdaban amın morapmi di paŋupbal aban Piŋkop manji di ibam.

16 Amın kında yumabi anŋak asak do kaŋ kimotoŋi. Bo amın kında Iso da Piŋkop manji imgut uŋudeŋ asak do kaŋ kimotoŋi. Uŋun jap bisap kalon noknogi uŋun timit dogin anŋek yo kabini monji mibiltogı amın da timiri uŋun kisi imgut.

17 Disi nandaŋ, don yo kabini uŋun timit do nandagit, mani dıma tımkigıt. Gısamni ae timit do kunam takgit, mani but tobıl anŋek gısamni timitjak dakon kositni dıma taŋ imgut.

Nin Jerusalem Kwen Kokup tosok uŋudon kili obıman

18 Israel amın da Sinai Kabap kıwit ji uŋudeŋ dıma aŋ. Uŋun kabapmon kiŋek yo dabıl da

pindakgwit, ae mirak paŋek nandawit. Uŋudon kindap madep sogit, ae pilin tuk masi masimi agit, ae mirim tebaisi agit uŋun pindakgwit.

19 Aŋek kweŋ kinda madepsi yanakwan amin kinda da gen yagit. Yanakwan miŋat aminyo pasol pasol madepsi nandanek bosit tebaisi yan yawit, “Gen di gat nandak do pasolgoman!”

20 Piŋkop da gen yoyigit uŋun do pasalgwit. Gen uŋun yan:

“Amin bo bit kilaŋ yo kinda kabapmon wiggisak kaŋ tipnaŋ anjakba kimotjak.”

21 Yo uŋun pindakgwit uŋun do madepsi pasal nimnimigek Moses yan yagit:

“Nak nimnimigek madepsi pasoldot.”

22 Mani ji yo uŋudenon dima abin altawit. Saion Kabapmon kili apgwit. Jerusalem Piŋkop egip egipmi ton dakon kokup pap Kwen Kokup tosok uŋudon kili apgwit. Uŋudon aŋelo tausen morapmisi da muwugek kisik kisik anj.

23 Ji Piŋkop dakon monji gwayoni mibiltogi man morapni Kwen Kokupmon mandabi uŋun dakon muwut muwut madepmon apgwit. Piŋkop, amin morap dakon gen kokwin aminon apgwit. Amin kilegi dakon wup kabikon apgwit. Uŋun amin Piŋkop da paŋkilek aban gwaligi minisi awit.

24 Yesu sanbek sanbek kalugi dakon binap aminon apgwit. Ae Yesu dakon yawi mumumni mawiron apgwit. Unjun yawi da yokwinin wiriridak, do uŋun Abel dakon yawi yapmaŋdak. Abel dakon yawi da kobogi timit do yosok.

Kaŋ k̥imotni

²⁵ Kaŋ k̥imotni. Piŋkop da gen yosok uŋun nandak do d̥ima kurak toni. Kalip Moses da on mikt̥imon Piŋkop dakon mama gen yoyinban geni nandak do kurak tawit bisapmon, iyi kutnaŋek kigik dakon kosit d̥ima tanj yomgut. Do yanji nandani, abisok Piŋkop da Kwen Kokupmon da mama gen niyisak, uŋun manji imneŋ kaŋ, nin paŋkutnaŋek kigik dakon kosit minisi.

²⁶ Kalip Piŋkop da gen yanjan mikt̥im wudip agit. Mani abisok yan teban tok aŋek yan niyisak:
“Bisap k̥inda gat mikt̥im aŋkwakwalitdisat.

Ae mikt̥im gin d̥ima, kundu yo kisi paŋkwakwalitdisat.”

²⁷ Ae “bisap k̥inda gat” do yosok, do yan nandamaŋ, Piŋkop da mikt̥im kunduyo kisi paŋkwakwalitjak bisapmon yo morap iyi wasagit uŋun wiririkban pasildan. Aŋakwan yo ar̥pmi d̥ima paŋkwakwaliri uŋun dagin tokdan.

²⁸ Piŋkop da kila asak kokup uŋun abidagimaj uŋun ar̥pmi d̥ima kwakwaliri, yan do aŋek ya yan iyiňen. Nin aŋpak iyi galak tosok uŋun aŋek iyi naŋgin gawak iminek pasol pasol aŋek mani aŋenotneŋ.

²⁹ Yanji anen, nido
“Piŋkopnin uŋun k̥indap tebaisi,
do yo yokwi morap soŋ pilik mudokdisak.”

13

Nin kaloy kaloy amin do but dasi galak tan yomneŋ

1 Ji pañmuwukki notji do but dasi galak taŋ yomyom aŋpak dīma yipmaŋ detni.

2 Jikon amīn kīnda dīma nandaŋ īmaŋ amīn kīnda apban kaŋ, uŋun abidok do dīma īŋtoni. Kalip amīn dīwari da amīnsi baŋ timikgamaŋ yaŋ nandawit, mani aŋelo baŋ timikgwit.

3 Amīn dam tebanon ekwaŋ amīn do dīma īŋtaŋ yomni. Nin uŋun gat kīsi dam tebanon ekwaman yaŋ nandani. Ae uwal da jīgi yoman amīn uŋun do dīma īŋtaŋ yomni. Ninyo kīsi da jīgi uŋun paman yaŋ nandaŋek egipni.

4 Miŋat eyo aŋpak uŋun yo madepsi kīnda, do amīn morap kīsi da uŋun do nandaba wīgakwan kilani aŋakwa gwaljīgi mīnisi tosak. Nido Piŋkop da yumabi aŋpak mibili mibili aŋ amīn uŋun kobogi yo yokwisi aŋ yomdisak.

5 Moneŋ dakon galaktok jikon dīma tosak. Yo taŋ niman uŋun arīpninon toŋ yaŋ nandani. Nido Piŋkop da yaŋ kili niyigīt:

“Gepmaŋ dekgo gaga dage arīpmi dīma egipdisal.”

6 Yaŋdo, nin nandaŋ teban taŋek yaŋ yoman:

“Amīn Tagi paŋpulugokno egisak,
do yo kīnda do dīma pasolbeŋ.
Amīn da arīpmi dīma abiŋ nepni.”

Nin Yesu yol do dīma mayak toneŋ

7 Kiła amīnji kalip Piŋkop dakon gen dayiwit uŋun dīma īŋtaŋ yomni. Aŋpak awit dakon bamī uŋun do nandaŋek nandaŋ gadat awit uŋun yolek yaŋ gīn egipni.

8 Yesu Kristo uŋjun kulabigi mīni apma, ae abisok, ae don egi aŋaŋ kikdisak teban.

9 Yaŋdo, amīn da gen ɻwakŋwari dī dayin̄ dekba nandaŋ gadatji dī w̄itdal kwam. Nin Piŋkop dakon nandaŋ yawotni yipno uŋjun da butnin paŋteban aban atneŋ. Jap noknok dakon gen teban yolyol aŋpak da amīn dakon but ar̄ipmī dīma paŋteban asak. Uŋjun aŋpak da amīn kīnda ar̄ipmī dīmasi aŋpulugokdisak.

10 Mukwa sogok amīn da yo daŋgi ton̄ altakon dapbi uŋjun baŋ noŋ. Mani nin altanin ɻwakŋwari kīnda tosok. Uŋjun altakon mukwa sogok amīn da jap ar̄ipmī dīma noknogi.

11 Mukwa sogok amīn dakon mibiltok amīn da sipsip ae bulmakau dakon yawini yokwi wiririt do Yut Burı Telagisi uŋjungwan pawigisak, mani bamī yut yomayo da waŋga sosoŋ.

12 Yaŋgın̄ Yesu dakon yawini da miŋat amīnyo paŋtelak aban telagisi ani do kokup pap dakon yoma kaga da waŋga tepmī pagit.

13 Yaŋdo, nin kisi yut yomayo da waŋga kīŋek uŋjun da mayagi pagit ninyo uŋudeŋ gīn paneŋ.

14 Nido on mikt̄im̄on nin dakon kokup pap tok-togi kīnda dīma tosok. Mani kokup pap kīnda don noman tokdisak nin uŋjudon kineŋ dosi nadamaŋ.

15 Yaŋdo, nin yipmaŋ deri mīni Yesu da manon Piŋkop aŋkisiŋ kimotneŋ. Yaŋ aneŋ uŋjun da gen dulumnin dakon paret asak.

16 Miñat aminyo do aŋpak tagisi aŋyomni, ae notji paŋpulugok do yo kabisi baŋ notji do yomiŋ yomiŋ ani. Uŋjun aŋpak do dima iŋtoni, nido uŋjun paret kinda, Piŋkop da uŋjun do galak tosok.

Piŋkop da nin paŋpulugaŋban tagisi egipneŋ

17 Kila aminji kiliŋ aŋ uŋjun don pi awit dakon mibili Piŋkop iyikdaŋ, do gawak yomiŋek geni guramitni. Yaŋ ani kaŋ, kisik kisigon da pini akdaŋ. Mani butjik pani kaŋ, uŋjun da ji dima paŋpulugokdisak.

18 Ji nin do bisit ani. Piŋkop da dabilon butningwan gwaljigí mīni yaŋsi nandamaŋ, ae yo morapmon aŋpak kilegisi baŋgin ak do nandamaŋ.

19 Nak jikon tepmisi tobil opbeŋ do bisit aŋ kimotni.

20 Amin Taginin Yesu, sipsip dakon Kila Amiñ madep, uŋjun da saňbek saňbek dagok dagogí mīni uŋjun aŋteban ak do yawini parekgit. Uŋjun Piŋkop da kīmoron naŋ aban pidagit. Abisok Piŋkop but yawot ami da

21 ji paŋtagap aban egip egipjikon yo tagisi morap da tugaŋ daba iyí dakon galaktok yol kīmotni dosi nandisat. Yesu Kristo da pi agit do aŋek uŋjun da ninon pi aban aŋpak morap iyí galak tosok uŋjun aŋ mudoneŋ. Tiliŋni dagok dagogí mīni tan aŋaŋ kikdisak, do mani aŋkisinj kīmotneŋ. Uŋjun asi.

Mibi gen

22 Not kabí, nak ji dakon but paŋteban ak do gen on mandaŋ damisat uŋjun do mīrak pakyanjsi yopni, nido gen on mandisat uŋjun dubagisi dima.

13:16: Pil 4.18   **13:17:** 1Tes 5.12

13:18: Ya 24.16; 2Ko 1.12

13:20: Jer 32.40; Esi 37.26; 1Pi 2.25

23 Ji yan̄ nandani, notnin Timoti uŋun dam tebanon naŋ yipba kili kiḡit. Nagon tepmi apjak kan̄, nit ji dandak do apdeñ.

24 Nin dakon gildat tagi yipno kila aminji gat ae Piŋkop dakon miŋat amin kabini kisikon abisak. Ae amin kab̄i Itali miktim yipman apgwit uŋunyo kisi gildatni tagi yipba jikon abisak.

25 Piŋkop dakon nandan̄ yawotni ji kisikon tosak do bisit asat.

**PINKOP GEN
The New Testament and Psalms in the Yopno Language
of Papua New Guinea
Nupela Testamen na Buk Song long tokples Yopno long
Niugini**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yopno

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

b683ce50-d820-5bfc-8471-d8ee080be106